

Kirjallinen kysymys 275

Sulo Aittoniemi /kesk: Postin henkilöstön Avustuskassa Yhteisavun toiminnan valvonnasta

Eduskunnan Puhemiehelle

Posti- ja lennätinlaitoksen ja Postipankin henkilöstön Avustuskassa Yhteisavun kävi taannoin vuonna 1990 samalla tavoin kuin eräiden muidenkin vastaavien kassojen ja jopa vakuutusyhtiöiden. Se teki vararikon. Kassan vararikko johtui kylläkin monesta ajallisesta syystä eli siitä, että uusia jäseniä ei enää saatu jäsenyyden jäätyä vapaaehtoiseksi. Osin ehkä syynä oli uusien varhaiseläkemahdollisuuksien käyttöön saaminen.

Kyseinen avustuskassa kuului sosiaali- ja terveysministeriön valvonnan piiriin. Ministeriö oli laiminlyönyt valvonnan ja tämän käsitykseni mukaan totesi myös korkein oikeus eräässä asiasta antamassaan päätöksessä, mutta ei tuominut valtiota korvauksiin.

Kovin monet vähäosaiset ihmiset jäivät saamatta heille kuulunutta avustusta. Menetyksiä

kärsineet ovat päättäneet jatkaa taistelua oikeuksiensa puolesta. Asia voitaisiin kuitenkin hoitaa poliittisena päätöksenä, toisin sanoen, että valtio maksaisi, mitä on aiheuttanut.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momenttiin viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko Hallituksella suunnitelmia korvata posti- ja lennätinlaitoksen ja Postipankin henkilöstön Avustuskassa Yhteisavun vararikon yhteydessä sen jäsenille saamatta jääneet avustukset, koska vararikko osin johtui asianomaisen ministeriön valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä?

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 1998

Sulo Aittoniemi /kesk

Eduskunnan Puhemiehelle

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva Puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Sulo Aitonniemen näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen n:o 275:

Onko Hallituksella suunnitelmia korvata posti- ja lennätinlaitoksen ja Postipankin henkilöstön Avustuskassa Yhteisavun vararikon yhteydessä sen jäsenille saamatta jääneet avustukset, koska vararikko osin johtui asianomaisen ministeriön valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kysymyksessä viitataan Posti- ja telelaitoksen ja Postipankin henkilökunnan Avustuskassa Yhteisavun toiminnan lopettamiseen sekä korkeimman oikeuden tuomioon, jossa hylättiin Avustuskassa Yhteisavun jäsenen vahingonkorvausvaatimus valtiota vastaan.

Avustuskassa Yhteisavun kassankokous, eli jäsenet itse, päätti yksimielisesti kassan toiminnan vapaaehtoisesta lopettamisesta varsinaisessa kokouksessaan 29.3.1990: eikä kysymyksessä siis ollut vararikko.

Avustuskassa Yhteisapu oli avustuskassalain (471/1942) alainen, jäsentensä keskuudessa vapaaehtoista avustuskassatoimintaa harjoittava avustuskassa. Sen perustamisesta, toiminnan jatkamisesta ja lopettamisesta päättivät jäsenet itse. Kassa oli perustettu vuonna 1946 sulauttamalla posti- ja lennätinlaitoksen henkilöstön piirissä toimineet hautausapurenkaat ja -kassat. Tämän vuoksi uusi kassa jatkoi aiempaa jakoperusteista rahoitusjärjestelmää sekä hoiti edeltäjiensä vastuuvajasta. Maksetut avustukset rahoitettiin kollektiivisesti keräämällä jäseniltä tapausmaksua jälkikäteen sen verran kuin kunkin vuoden

hautaus- ja eroavustuskorvausmenoihin tarvittiin. Koska maksu ei sisältänyt mitään varausta tulevia ero- ja kuolintapauksia varten, ei mitään rahasto-osuuksia kassaa purettaessa ollut jaettava.

Avustuskassa Yhteisavun jäsenen vahingonkorvausvaatimus valtiota vastaan oli perustunut siihen, että hän ei ollut saanut avustusta purettua kassasta. Vaikka korkeimman oikeuden tuomion perusteluissa eräiltä osin arvostellaan ministeriön toimenpiteitä, korkein oikeus hylkäsi kanteen kaikilta osin ja vapautti valtion kaikesta korvausvelvollisuudesta. Korkein oikeus katsoi, ettei kassan toiminnan jatkamiselle enää ollut edellytyksiä 1980-luvun lopussa, mikä korkeimman oikeuden mukaan oli pääosaltaan johtunut tekijöistä, joihin ei ministeriön toimenpitein ollut mahdollista vaikuttaa, joskin pakkojäsenyyden poistamisen hyväksyminen oli jouduttanut kielteistä kehitystä. Korkeimman oikeuden mukaan ministeriön olisi kassan jäsenten tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi tullut lopettaa kassan toiminta jo ennen kuin kassa päätettiin asettaa suoritustilaan kassankokouksessa 29.3.1990. Korkein oikeus ei kuitenkaan lausunut tuomiossaan siitä, että ministeriöllä ei ollut lakiin perustuvaa oikeutta lakkauttaa kassan toimintaa niin kauan kuin jäsenet päättivät suorittaa kassan sääntöjen mukaista jäsenmaksua kassalle kassan avustusten maksamista varten.

Avustusten saanti jakoperusteisessa järjestyksessä perustuu toiminnan jatkumiseen. Kun Avustuskassa Yhteisavun jäsenet päättivät lopettaa kassan toiminnan, ei sen jälkeen jäseninä olleilla ollut oikeutta saada kassan sääntöjen tarkoittamia avustuksia muualtakaan.

Valtio ei ole vastuussa Avustuskassa Yhteisavun entisille jäsenille kassan säännöissä kassan toiminta-aikana luvatuista avustuksista sen johdosta, että kassa itse on kassankokouksessa päättänyt purkaa kassan ja siis lopettaa sen toiminnan. Tämä on todettu myös vastauksessa kirjalliseen kysymykseen n:o 768/1996 vp.

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 1998

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Till Riksdagens Talman

I det syfte 37 § 1 mom. riksdagsordningen anger har Ni, Fru Talman, till vederbörande medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsman Sulo Aittoniemi undertecknade spörs-mål nr 275:

Planerar Regeringen att betala ersätt-ning för de understöd som medlemmarna i Avustuskassa Yhteisapu, understöds-kassa för post- och televerkets samt Post-bankens personal, inte erhållit i samband med understöds-kassans konkurs, då kon-kursen delvis berodde på att vederböran-de ministerium försummat sin övervak-ningskyldighet?

Som svar på detta spörs-mål får jag vördsamt anföra följande:

I spörs-målet hänvisas till avslutandet av den verksamhet som bedrivits av Avustuskassa Yhteisapu, understöds-kassa för post- och telever-kets samt Postbankens personal, samt högsta domstolens dom genom vilken det skadestånds-yrkande en medlem i Avustuskassa Yhteisapu har framställt gentemot staten förkastats.

Vid det ordinarie sammanträde som Avustus-kassa Yhteisapu höll den 29 mars 1990 beslöt kassamötet, d.v.s. medlemmarna själva, enhäl-ligt att frivilligt upphöra med verksamheten. Det var alltså inte fråga om någon konkurs.

Avustuskassa Yhteisapu var en understöds-kassa som omfattades av lagen om understöds-kassor (471/1942) och bedrev frivillig under-stödskasseverksamhet bland sina medlemmar. Medlemmarna bestämde själva över dess grun-dande, dess fortsatta verksamhet och dess upp-hörande. Kassan hade grundats 1946 genom en sammanslagning av de grupper och kassor för utbetalning av begravningsbidrag som bedrev verksamhet bland post- och telegrafverkets per-sonal. Av denna anledning fortsatte den nya kas-san att tillämpa ett finansieringssystem enligt ti-digare fördelningsgrunder samt skötte sina fö-re-gångares ansvarsunderskott. De understöd som betalades ut finansierades kollektivt genom in-samling bland medlemmarna i efterskott för täckande av de sammanlagda utgifter varje be-

gravning och avgång som inträffat under året gett upphov till. Eftersom den insamlade avgiften inte innehöll någon reserv för kommande av-gångar eller dödsfall, fanns det inte några fond-andelar att fördela när kassan upplöstes.

Det skadeståndsyrkande som en medlem i Avustuskassa Yhteisapu framställde gentemot staten grundade sig på det faktum att han inte fått ut något understöd från den upplösta kassan. Även om det i motiveringen til högsta domsto-lens dom i någon mån framställs kritik mot mi-nisteriets åtgärder, förkastade högsta domstolen talan till alla delar och befriade den staten från all skadeståndsskyldighet. Högsta domstolen ansåg att det i slutet av 1980-talet inte längre fanns några förutsättningar för kassans fortsatta verk-samhet, vilket enligt högsta domstolen till störs-ta delen berodde på faktorer som inte kunde påverkas av de åtgärder ministeriet hade möjlig-het att vidta, även om den negativa utvecklingen hade påskyndats av att sloandet av obligato-riskt medlemskap godkänts. Enligt högsta dom-stolen borde ministeriet för att säkerställa en rättvis behandling av kassans medlemmar ha av-slutat kassans verksamhet redan innan beslut om att försätta kassan i likvidation fattades vid kas-samötet den 29 mars 1990. Högsta domstolen yttrade sig i sin dom dock inte därom att ministe-riet inte hade någon på lag grundad rätt att instäl-la kassans verksamhet så länge medlemmarna beslutade fortsätta att erlägga sina medlemsav-gifter till kassan för utbetalning av understöd.

Erhållandet av understöd enligt fördelnings-systemet grundar sig på att verksamheten fort-går. När medlemmarna i Avustuskassa Yhteis-apu beslöt avsluta kassans verksamhet hade de som varit medlemmar inte längre rätt att någon annanstans få de understöd som avsågs i kassans stadgar.

Staten är inte ansvarig för de understöd som enligt kassans stadgar utlovats de tidigare med-lemmarna i Avustuskassa Yhteisapu under kas-sans verksamhetstid, eftersom kassan själv vid sitt kassamöte beslutade att upplösa kassan och därmed avsluta dess verksamhet. Detta har kon-staterats även i svaret på det skriftliga spörs-målet nr 768/1996 rd.

Helsingfors den 8 april 1998

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*

